

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/105/2024
Identifikačné číslo spisu:	8713210845
Dátum vydania rozhodnutia:	18.11.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8713210845.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Urbár pozemkové spoločenstvo Štôla, Štôla 26, IČO: 42341388, zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Tomasom, Poprad, ul. Francisciho č. 3288, proti žalovaným 1/ Slovenská republika, Správa Tatranského národného parku so sídlom v Tatranskej Lomnici, Výšoké Tatry, Tatranská Lomnica č. 14066, IČO: 54435293, zastúpenému advokátom JUDr. Marekom Radačovským, Košice, Žriedlová č. 3, 2/ H. narodenému L., 3/ A. narodenej L., žalovaní v 2. a 3. rade právne zastúpení spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Olejár, s.r.o., Poprad, Mnoheľova č. 10, IČO: 47253070, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 21C/171/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. mája 2024 sp. zn. 7Co/55/2023, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovaní 1/ až 3/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20. marca 2023 č. k. 21C/171/2013-380 žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaní v 1., 2. a 3. rade majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Žalobca sa domáhal, aby súd určil, že kúpna zmluva č. 42/P/2010 zo dňa 25. 6. 2010 uzavretá medzi žalovaným v 1. rade a žalovaným v 2. a 3. rade na základe ktorej došlo k odpredaju nehnuteľností, na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva rozhodnutím správy katastra v Poprade zo dňa 8. 7. 2011 pod č. V-1928/2011 je neplatná. V žalobe uviedol, že žalobca si na Obvodnom pozemkovom úrade v Poprade uplatnil reštitučný zákon v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom, a to dňa 15. 4. 2004 a dňa 21. 12. 2004. Žalobca v uplatnenom nároku na vydanie nehnuteľností zo dňa 21. 12. 2004 okrem iných pozemkov uplatnil aj nárok na vydanie pôvodnej parcely mpč. 705/1 k. ú. B., ktorá bola pôvodne zapísaná v PKV č. XXX a následne v PKV č. XXX k. ú. B. Z časti pôvodnej mpč. 705/1 k. ú. B. vznikli súčasné parcely KN-C-510/1 a KN-C-771/4, a teda aj na tieto si žalobca uplatnil reštitučný nárok. Žalobca žiadal žalovaného v 1. rade o vydanie uvedených nehnuteľností a tento preto vedel, že aj na tieto parcely je žalobcom uplatnený reštitučný nárok. Uvedené

nehnuteľnosti slúžia ako prechod (prístupová cesta) k susediacim pozemkom. Dňa 30. 5. 2011 bol Správe katastra v Poprade doručený návrh žalovaného v 1. rade na vklad vlastníckeho práva do KN na základe kúpnej zmluvy č. 42/P/2010 uzatvorenej dňa 25. 6. 2010. Správa katastra v Poprade dňa 8. 7. 2011 pod č. V1928/11 rozhodla o povolení vkladu tejto zmluvy do KN. Uvedené nehnuteľnosti sú v súčasnosti vedené na LV č. L. k. ú. B. na meno žalovaného v 2. rade a žalovanej v 3. rade.

1.2. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí konštatoval, že uzavretá kúpna zmluva pri porušení daného zákonného ustanovenia je od počiatku absolútne neplatný právny úkon v zmysle ust. § 39 Občianskeho zákonníka. Nie je rozhodné, či účastníci zmluvy o dôvode neplatnosti vedeli (R 33/1975). Za daných okolností a žalobcom tvrdeného naliehavého právneho záujmu, že práve uzatvorená kúpna zmluva bráni tomu, aby mohlo byť príslušným orgánom rozhodnuté o reštitučnom nároku žalobcu k sporným pozemkom, bolo potrebné zaoberať sa otázkou, či takto tvrdený naliehavý právny záujem je daný vo vzťahu k žalobcovi, ktorý nebol účastníkom právneho úkonu - kúpnej zmluvy. Vychádzajúc z predložených listinných dôkazov sa dospelo k záveru, že osoby uplatňujúce si reštitučný nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z. - spoluvlastníci a majitelia podielov Združenia bývalých urbaralistov nie sú osobou totožnou so žalobcom v predmetnom konaní a žalobca samotný si reštitučný nárok neuplatnil. Rovnako sám sa ani nemohol stať právnym nástupcom fyzických osôb po jeho založení v roku 2013 ako právnickej osoby s právnou subjektivitou. Jeho orgán - výbor sa nestal ich nástupcom na základe zákona a nemôže vystupovať ako oprávnená osoba. Z rozhodovacej činnosti súdov je nepochybné, že reštitučný nárok si môžu uplatniť iba fyzické osoby, čo je zrejmé zo samotného znenia zákona. Sám žalobca nie je osobou, vo vzťahu ku ktorej malo byť rozhodované o reštitučných nárokoch uplatňovaných pôvodnými fyzickými osobami z roku 2004 príslušným správnym orgánom. Iba uvedené osoby mohli mať naliehavý právny záujem na vyslovení neplatnosti kúpnej zmluvy, dôsledkom čoho by v prípade úspechu mohol príslušný správny orgán rozhodnúť následne o dôvodnosti navrátenia vlastníctva týmto osobám k pozemkom tvoriacim predmet prevodu z kúpnej zmluvy. Žalobca nepredložil žiaden dôkaz svedčiaci o jeho tvrdení, že príslušný orgán nerozhodol o nehnuteľnostiach tvoriacich predmet kúpnej zmluvy medzi žalovanými v reštitučnom konaní práve pre vedenie žalovaných v 2. a 3. rade ako vlastníkov na liste vlastníctva. Na neplatnosť právneho úkonu je potrebné prihliadať z úradnej povinnosti a ak k takému záveru dospeje správny orgán, je povinný prihliadať na absolútnu neplatnosť aj tento správny orgán. Správny orgán doposiaľ o návrhu na navrátenie vlastníctva k sporným pozemkom zo dňa 16. 12. 2004 právoplatne nerozhodol a ani nekonštatuje, aby o sporných pozemkoch nerozhodol práve pre dôvod uvádzaný žalobcom, prípadne aby konanie o reštitučnom nároku prerušil pre konanie o predbežnej otázke vedené na súde. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný len vtedy, ak je takéto určenie spôsobilé odstrániť stav právnej neistoty žalobcu alebo ohrozenie jeho práva. Určovacia žaloba má, ako už bolo mnohokrát judikované, preventívnu povahu a má poskytnúť ochranu právnemu postaveniu žalobcu skôr než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva. Určovacia žaloba nie je opodstatnená tam, kde došlo k porušeniu práva a bola podaná žaloba na plnenie. Tu súd poukázal na základnú judikatúru relevantnú pre posúdenie, či v danej veci skutočne ide o naplnenie predpokladu existencie naliehavého právneho záujmu na takomto určení (R 24/1995, ZSP 40/96, ZSP 3/98, R 17/1972, ZSP 6/06, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4Cdo/111/2008, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3Cdo/39/2008, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4Cdo/136/2009, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4Cdo/56/2009). Žalobca teda nepreukázal naliehavý právny záujem na podanej žalobe na určenie právnej skutočnosti, ktorá by odôvodňovala odstránenie stavu jeho neistoty, prípadne ohrozenia jeho práva. Základ skutkovej obrany žalovaných v 2. a 3. rade spočíval v tvrdení, že v čase odňatia sporných parciel sa jednalo o parcely vedené ako zastavaná plocha, ktoré parcely ani nemohli byť predmetom uplatneného reštitučného nároku. V danom prípade žalobca nepreukázal, aby pozemky, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy medzi žalovanými splňali podmienky stanovené zákonom, ktorých by sa blokačný paragraf týkal a z ktorého dôvodu mala byť kúpna zmluva absolútne neplatným právnym úkonom. Za daných okolností súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca sám nie je aktívne legitimovaný k podaniu žaloby a rovnako mal preukázané, že zmluvu uzatvorenú medzi žalovanými nie je možné určiť za absolútne neplatný právny úkon iba z dôvodu, že bola uzavretá po nadobudnutí účinnosti zákona č. 503/2003 Z. z. a uplatnení si reštitučného nároku oprávnených osôb. Žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na určení práva, resp. právnej skutočnosti a nebolo preukázané, aby reštitučný nárok bol uplatnený na sporné parcely na základe zákonom stanovených dôvodov.

1.3. Výrok o trovách bol odôvodnený ust. § 255 CSP a žalovaným ako úspešným stranám v konaní priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalobcu, rozsudkom z 23. mája 2024 sp. zn. 7Co/55/2023, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie; a žalovaným 1/ až 3/ sa priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí konštatoval, že žalobca Urbár pozemkové spoločenstvo Štôla nie je totožný s osobami uplatňujúcimi si reštitučný nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z. Týmito osobami, ako to vyplýva z návrhu na navrátenie vlastníctva k pozemkom zo dňa 16. 12. 2004 (č. l. 6 a 7 spisu), boli spoluvlastníci a majitelia podielov Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla. Návrh podal v mene spoluvlastníkov a majiteľov podielov Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla advokát JUDr. Daniel Šaling. Bolo preto povinnosťou žalobcu hodnoverným spôsobom preukázať, že je právnym nástupcom subjektu, ktorý si reštitučný nárok uplatnil. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení zo dňa 01. 08. 2018 sp. zn. 7Sžr/124/2016 skonštatoval skutočnosť, podľa ktorej nebolo preukázané, že Urbár pozemkové spoločenstvo Štôla je právnym nástupcom subjektu, ktorého spoluvlastníci a majitelia podielov (Združenie bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla) si reštitučný nárok uplatnili. Z administratívneho spisu mal za preukázané, že Združenie bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla bolo zaregistrované na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky dňa 03. 01. 1991 (Stanovy združenia zo 16. novembra 1990). V administratívnom spise sa nachádza osvedčenie Obce Štôla z 15. mája 1995, ktorým Obec Štôla osvedčuje zápis Združenia bývalých urbarialistov obce Štôla - pozemkové spoločenstvo so sídlom Štôla do evidencie pozemkových spoločenstiev podľa § 40 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách a § 12b zákona č. 219/1991 Zb. s uvedením dňa zápisu do evidencie 15. mája 1995. Súčasťou administratívneho spisu je aj oznámenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 26. mája 1995, ktorým Združeniu bývalých urbarialistov pozemkové spoločenstvo - JM. Štôla oznamuje zánik združenia s názvom Združenie bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla vzniknutého registráciou podľa zákona č. 83/1990 Zb. a jeho zaevidovanie na obecnom úrade podľa zákona č. 187/1993 Z. z. ako pozemkového spoločenstva. V administratívnom spise sa nachádza aj výpis z registra pozemkových spoločenstiev vedených Obvodným úradom v Poprade z 18. mája 2007, z ktorého je preukázané, že podľa § 10 ods. 2 zákona č. 181/1995 Z. z. pod č. 96/2 je registrované pozemkové spoločenstvo bez právnej subjektivity s názvom: Združenie bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla - pozemkové spoločenstvo so sídlom Štôla, deň zápisu do evidencie 29. február 1996. V administratívnom spise sa ďalej nachádza potvrdenie Obce Štôla z 03. 12. 2002, že okrem Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla, pozemkové spoločenstvo, žiadne iné združenie vlastníkov poľnohospodárskej pôdy, či lesného pôdneho fondu v obci Štôla neexistuje. Najvyšší súd Slovenskej republiky ďalej skonštatoval, že v súdnom spise sa nachádza rozhodnutie Obvodného lesného úradu v Poprade z 30. apríla 2013 s doložkou právoplatnosti dňa 25. mája 2013, z ktorého bolo zistené, že podľa § 29 zákona č. 181/1995 Z. z. sa do registra pozemkových spoločenstiev s právnou subjektivitou zapisuje pozemkové spoločenstvo s názvom Urbár pozemkové spoločenstvo Štôla založené podľa § 11 zákona č. 181/1995 Z. z. Iné listinné dôkazy sa v administratívnom ani súdnom spise, preukazujúce právne nástupníctvo subjektu označeného ako Urbár pozemkové spoločenstvo Štôla, nenachádzali. Krajský súd v Prešove rozsudkom zo dňa 04. 03. 2021, č. k. 4Sp 15/2014-62 viazaný právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveným v uznesení zo dňa 01. 08. 2018 sp. zn. 7Sžr 124/2016 zrušil rozhodnutie Okresného úradu Poprad zo dňa 12. 03. 2014 a vec vrátil na ďalšie konanie. Žalobca ani v prebiehajúcom konaní ničím právne významným nepreukázal, aby bol právnym nástupcom Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla. V tomto smere si teda nesplnil svoju procesnú dôkaznú povinnosť majúcu za následok neunesenie dôkazného bremena. S prihliadnutím na uvedené odvolací súd postupom vyplývajúcim z ust. § 387 CSP rozsudok ako vecne správny potvrdil.

2.2. Zároveň úspešným žalovaným majúcim v odvolacom konaní plný úspech bola priznaná i náhrada trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % v súlade s ust. § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, ods. 2 CSP s tým, že o výške náhrady týchto trov rozhodne súd prvej inštancie.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktoré odôvodnil poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Dovolateľ uvádza, že podľa právnej teórie je absolútna neplatnosť taká, ktorej sa môže dovolať každý bez časového obmedzenia, a ktorú si súd všíma z úradnej povinnosti. Neplatnosť tu pôsobí priamo zo zákona. K aktívnej vecnej legitímácii dovolateľ uvádza, že doterajšia judikatúra sa vo vzťahu k záväzkovým vzťahom týkajúcim sa spoločnej nehnuteľnosti (vydanie bezdôvodného obohatenia, náhrada škody, neplatnosť zmlúv) vyjadrila, že vecne legitimovaným je aj pozemkové spoločenstvo, avšak čo sa týka vlastníckeho práva a jeho ochrany, vecne legitimovaným sú len jednotliví spoluvlastníci. V danom prípade ide o absolútnu neplatnosť, ktorej sa môže dovolať každý bez časového obmedzenia, a ktorú si súd všíma z úradnej povinnosti. Neplatnosť tu pôsobí priamo zo zákona. Takže v zmysle uvedeného je dovolateľ presvedčený, že otázka aktívnej legitímácie bola vyriešená a to povahou samotnej veci - absolútnej neplatnosti právneho úkonu kúpnej zmluvy č. 42/P/2010 uzatvorenej dňa 25. 6. 2010. Dovolateľ namieta to, že prvoinštančný aj odvolací súd nesprávne právne vec posúdili a vyhodnotili znenie § 4 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z., resp. sa týmto ustanovením zákona vôbec nezaoberali. V tejto súvislosti dovolateľ odkazuje na rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/73/2009, 4Sžr/78/2014, 5Cdo/208/2010. Dovolateľ poukazuje na fakt, že nemôže obstať tvrdenie odvolacieho súdu dovolaním napadaného rozsudku, že žalobca nepreukázal svoje právne nástupníctvo, nakoľko ako je zrejmé z právnej teórie, ale aj z judikatúry, absolútnej neplatnosti sa môže dovolávať každý.

3.2. Dovolateľ navrhuje, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie. Dovolateľ si uplatňuje voči žalovaným náhradu trov konania a nákladov právneho zastúpenia dovolacieho konania.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobca za viac ako 11 rokov trvania sporu nepreukázal, že je právnym nástupcom subjektu, ktorý si voči právnemu predchodcovi žalovaného v prvom rade uplatnil reštitučný nárok. Bez preukázania základnej podmienky pre vedenie konania, nie je možné žalobe vyhovieť a ani sa zaoberať otázkou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a už vôbec nie meritórnym prejednaním veci. Povinnosťou dovolateľa bolo okrem iného tiež uviesť, ako mala byť nastolená právna otázka správne riešená. Keďže však dovolateľ právnú otázku v dovolaní nezadefinoval, tak logicky nie je možné ani naplniť podmienku prípustnosti dovolania vo vzťahu k povinnosti uviesť tvrdenie, ako mala byť nastolená právna otázka riešená. Za daného skutkového stavu v spojitosti s neexistenciou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je irelevantná otázka, kto sa môže alebo nemôže dovolávať tvrdenej absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy. Nielenže nie je daná aktívna vecná legitímácia žalobcu, konajúceho prostredníctvom výboru pozemkového spoločenstva v zmysle zákona o pozemkových spoločenstvách ale nie je daná ani aktívna vecná legitímácia žalobcu, keďže žalobca v konaní nepreukázal, aby bol právnym nástupcom subjektu, ktorý historicky vystupoval ako osoba, ktorá si uplatňovala nároky na vydanie nehnuteľností. Žalovaný 1/ navrhuje, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol a priznal žalovanému v prvom rade voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%, o ktorých výške bude rozhodnuté samostatným uznesením súdom prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

5. Žalovaní 2/ a 3/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že v priebehu odvolacieho konania žalobca nepredložil žiaden dôvodný argument, ktorý by bol spôsobilý priniesť pre dovolateľa priaznivejšie rozhodnutie. Plne sa stotožňujú s názorom súdov nižšej inštancie, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, a že nie je aktívne legitimovaný k podaniu žaloby. Žalovaní 2/ a 3/ navrhujú, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol ako neprípustné, resp. zamietol ako nedôvodné. Zároveň navrhujú priznať žalovaným 2/ a 3/ v plnom rozsahu nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu, (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Je potrebné však zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne iba tá právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

12. Najvyšší súd konštantne judikuje vo svojich rozhodnutiach, že len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Treba zdôrazniť, že o otázku relevantnú z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 CSP sa nejedná pri riešení otázky, či strana sporu (ne)uniesla dôkazné bremeno, bremeno procesnej zodpovednosti za výsledok v spore, pretože záver súdu o tom, či strana sporu (ne)uniesla dôkazné bremeno, ktoré ju v tom-ktorom spore zaťažovalo, spočíva v každom jednotlivom prípade (v každom jednotlivom civilnom sporovom konaní) na posúdení vysoko individuálnych, konkrétnych skutkových okolnostiach, ktoré súd posudzuje v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov. Pri hodnotení dôkazov nemožno dovolaciemu súdu vyčítať pochybenia a preto ani nemožno polemizovať s jeho závermi, ktoré dovolateľ namieta. Dovolací súd totiž nie je v rámci dovolacieho konania oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, keďže je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

13. V zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. K tomu dovolací súd uvádza nasledovné:

14. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický odklon jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho

súdu“. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená (k tomu pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017; podobne tiež napr. 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017).

14.1. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) dovolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax dovolacieho súdu (R 83/2018). Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

14.2. Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým nahrádzať aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa. V rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je tiež ustálený názor, v zmysle ktorého sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

15. Dovolací súd poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len ústavný súd) zo 14. apríla 2022 sp. zn. I. ÚS 215/2022-15, ktorý uviedol, že ... „k odmietnutiu dovolania pre nespĺnenie náležitostí zadefinovania dôvodu prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku, ústavný súd považuje za potrebné dodať, že aj keď jeho súčasná judikatúra uprednostňuje materiálny prístup k vymedzeniu dovolacích dôvodov zo strany najvyššieho súdu (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 479/2021), dovolací súd si bez náležitého vymedzenia právnej otázky dovolateľom nemôže túto otázku vyabstrahovať z dovolania sám (II. ÚS 291/2021). Ústavne konformné riešenie vyžaduje, „aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala, a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie vecí, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť...“ Sťažovateľ, resp. jeho advokát „preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.“ (I. ÚS 115/2020).“

16. Vo svetle horeuvedeného pristúpil dovolací súd k preskúmaniu prípustnosti podaného dovolania z hľadiska jeho obsahu, vymedzeného dovolateľom.

17. Dovolateľ vo svojom dovolaní ako právnu otázku namietal, že nemôže obstať tvrdenie odvolacieho súdu dovolaním napadaného rozsudku, že žalobca nepreukázal svoje právne nástupníctvo (aktívnu legitimáciu), nakoľko ako je zrejmé (z právnej teórie, ale aj z judikatúry), absolútnej neplatnosti sa môže dovolávať každý.

18. Je potrebné uviesť, že takto dovolateľom zadefinovaná právna otázka by mohla mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP iba vtedy, ak by výsledok jej riešenia (posúdenia a vyhodnotenia) odvolacím súdom predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý by nebolo odvolaniu žalobcu vyhovie, a pre ktorý by tak nebolo rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdené ako vecne správne.

19. Dovolací súd podotýka, že súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom svoje rozhodnutie založili na tom, že domáhať sa neplatnosti takéhoto právneho úkonu môže každý, kto na podaní žaloby preukáže naliehavý právny záujem. Žaloba dovolateľa bola súdu doručená v roku 2013 za účinnosti OSP, a preto dôvodnosť podanej žaloby súd posudzoval s odkazom na ust. § 80 písm. c) OSP (teraz ust. § 137 písm. c), d) CSP). Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný len vtedy ak je takéto určení spôsobilé odstrániť stav právnej neistoty žalobcu, alebo ohrozenie jeho práva. Určovacia žaloba má ako bolo už mnohokrát judikované, preventívnu povahu a má

poskytnúť ochranu právnomu postaveniu žalobcu skôr než dôjde k porušeniu právneho vzťahu, alebo práva.

20. Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o - určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo (písm. c)) - určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu (písm. d)).

21. Normatívny význam ustanovenia § 137 CSP spočíva v tom, že vymedzuje podmienky prípustnosti pre niektoré druhy žalôb. Podmienkou prípustnosti žaloby na určenie, či tu právo je alebo nie je, je naliehavý právny záujem žalobcu. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť. Naliehavý právny záujem musí žalobca preukázať. Povinnosť žalobcu preukázať naliehavý právny záujem logicky znamená aj to, že žalobca je povinný uviesť v žalobe skutkové tvrdenia o tom, že naliehavý právny záujem je daný (pozri § 137 [Obsah žaloby]. In: ŠTEVČEK, Marek, a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022).

22. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov konania alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie) (sp. zn. 5Cdo/31/2011).

23. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že osoby uplatňujúce si reštitučný nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z. - Spoluvlastníci a majitelia podielov Združenia bývalých urbarialistov nie sú osobou totožnou so žalobcom v predmetnom konaní a žalobca samotný si reštitučný nárok neuplatnil. Sám žalobca nie je osobou, vo vzťahu ku ktorej má byť rozhodované o reštitučných nárokoch uplatňovaných pôvodnými fyzickými osobami z roku 2004 príslušným správny orgánom. Iba uvedené osoby mohli mať naliehavý právny záujem na vyslovení neplatnosti kúpnej zmluvy.

24. Následne odvolací súd vychádzal aj z uznesenia zo dňa 01. 08. 2018 sp. zn. 7Sžr/124/2016, kde najvyšší súd skonštatoval skutočnosť, podľa ktorej nebolo preukázané, že Urbár pozemkové spoločenstvo Štôla je právnym nástupcom subjektu, ktorého spoluvlastníci a majitelia podielov (Združenie bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla) si reštitučný nárok uplatnili. Žalobca podľa odvolacieho súdu ani v prebiehajúcom konaní ničím právne významným nepreukázal, aby bol právnym nástupcom Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla.

25. Súdny preto konštatovali, že žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na podanej žalobe na určenie právnej skutočnosti, ktorá by odôvodňovala odstránenie stavu jeho neistoty, prípadne ohrozenie jeho práva.

26. Je teda zrejmé, že otázka, či absolútnej neplatnosti sa môže dovolávať každý, nie je otázkou, iba od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, nakoľko súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom dospeli k záveru, že žalobca v konaní nepreukázal naliehavý právny záujem na podanej žalobe na určenie právnej skutočnosti v zmysle ust. § 137 písm. c), d) CSP z dôvodu nedostatku aktívnej legitímácie v spore, keďže nie je právnym nástupcom Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla. Daný záver súdov vyplýval z toho, že v tomto konaní (aj vzhľadom na rozhodnutie sp. zn. 7Sžr/124/2016) nebolo preukázané, že dovolateľ je právnym nástupcom Združenia bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Štôla.

27. Z uvedeného tak vyplýva, že takto dovolateľom nastolená otázka má v danom prípade povahu

akademickú, ktorej zodpovedanie dovolacím súdom by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia. Pritom cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu právam, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán. Predložená dovolacia argumentácia tak nepredstavuje vymedzenie kardinálnej právnej otázky spôsobom predpokladaným v § 421 ods. 1 písm. a) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

28. Z uvedených dôvodov preto dovolateľom vymedzená otázka nespĺňa kritériá vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovení § 432 až § 435 CSP. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nezodpovedajú predpokladom prípustnosti dovolania, ktoré sú definované v § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP. Dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie nemožno odôvodniť ani spochybnením skutkových záverov súdov nižšej inštancie na základe tvrdeného nesprávneho vyhodnotenia dôkazov. Prelomenie stavu právnej istoty nastolenej právoplatnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu, konštatovaním prípustnosti dovolania v danom prípade do úvahy neprichádza.

29. Dovolací súd preto konštatuje, že prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je daná. Preto dovolací súd dovolanie žalobcu v danej časti odmietol v zmysle § 447 písm. f) CSP.

30. Žalovaní 1/ až 3/ boli v dovolacom konaní úspešní, preto im dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

31. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.